

‘Nederland mist handelsinnovatie’

■ Hoogleraar Den Butter: Economisch denken van kabinet is achterhaald

Hoe ziet de arbeidsmarkt van de toekomst eruit? In deel 4 van een serie: niet de productie zelf is belangrijk, maar het organiseren ervan.

Esther Bijlo

Het klinkt misschien niet zo sexy als een Food Valley of een Energy Valley, maar Nederland zou zich veel meer moeten toelagen op kennis van handel. Het aanwijzen van negen ‘topsectoren’ door het kabinet, zoals voedsel en energie, getuigt van achterhaald economisch denken. Niet het maken van spullen binnen de landsgrenzen of die ene innovatie brengen voorspoed en werkgelegenheid, maar het organiseren van productie.

Daar is Nederland van oudsher goed in en daar liggen juist ook in de moderne economie de kansen. Hoogleraar Frank den Butter van de Vrije Universiteit wordt niet moe dat te betogen, maar krijgt nog weinig gehoor voor zijn visie. Dat komt, denkt hij, doordat begrippen als ‘life science’ en nano-technologie tot de verbeelding spreken. Bovendien is de lobby richting Den Haag nog altijd georganiseerd in bedrijfstakken. ‘Handel’ is een wat amorf begrip en klinkt bijna plat. Ook de achterliggende boodschap klinkt niet altijd prettig. En die luidt dat het uitbesteden van werk en het verdwijnen van productie naar het buitenland helemaal niet

‘Je moet voor de troepen uit blijven lopen, niet angstvallig banen willen behouden’

erg is. Zolang je maar zorgt dat de organisatie van die productie in Nederlandse handen is. “Je moet voor de troepen uit blijven lopen”, constateert de econoom. “Niet angstvallig banen willen behouden.”

Den Butter verdiepte zich in de Nederlandse handel in snijbloemen en zag dat door een paar vondsten op handelsgebied Nederland daarin nog steeds koploper is. Niet zozeer in de productie van snijbloemen, maar vooral in het voeren van de regie over de handel. De bloemenveiling richtte zich op het maken van standaarden voor kwaliteit, op snelle logistiek, betrouwbare afhandeling en zekere betaling. “Je hoeft maar op een knop te drukken en de betaling is geregeld. Er is nu virtuele handel mogelijk. Die bloemen hoeven niet uit Nederland te komen. Maar met de juiste handelsinnovaties heeft Nederland wel de regie.”

Essentieel voor het succes van de bloemenhandel is kennis van de sector en betrouwbare instituties. “Vertrouwen is heel belangrijk. En daar zijn wij goed in. Waarom handelen zoveel mensen via Marktplaats? Omdat er kennelijk voldoende waarborgen zijn ingebouwd dat het ook goed gaat. Daar moet Nederland over nadenken. Niet over die negen topsectoren. Maar over het leggen van verbindingen daartussen.”

“Men verwijt mij wel dat ik de hoogwaardige technologie niet wil. Dat is niet zo. Je hebt die beta’s ook

Frank den Butter op de Amsterdamse Zuidas. “Vertrouwen is heel belangrijk. En daar zijn wij goed in.”

FOTO MAARTJE GEELS

nodig. Maar wel beta-plus. Die techniek moet niet alleen weten wat hij zelf doet. Maar ook hoe technici die onderdelen aanleveren het moe-

ten doen en hoe het proces werkt.” Den Butter vindt het daarom jammer dat de financiële sector helemaal ontbreekt in het denken over

de economische toekomst van Nederland. “En dan bedoel ik niet dat deel dat met risicomanagement probeerde na te doen waar de Amerika-

nen en Engelsen goed in waren en dat leidde tot de kredietcrisis. Ik bedoel de oude functie van de handelsbanken zoals ABN dat ooit was.”

De lessen van de staalmeesters

Het verlagen van transactiekosten. Daar is Nederland al heel lang goed in. Neem de staalmeesters, vastgelegd door Rembrandt en te bewonderen in het Rijksmuseum. Zij maakten een standaard voor de beoordeling van de kwaliteit van laken. Daardoor ontstond er niet telkens discussie over. De kosten van een transactie gingen daarmee omlaag. Zo kwamen in kortere tijd veel meer transacties tot stand,

goed voor de economie. Het werk van de staalmeesters is actueler dan ooit omdat het productieproces steeds meer versnipperd raakt. Een heleboel taken die voorheen fysiek dicht bij elkaar moesten plaatsvinden, kunnen nu worden losgekoppeld dankzij computers en geavanceerde communicatie. Zo wordt 70 procent van de onderdelen van een Boeing 787 Dreamliner door meer dan veertig verschillen-

de bedrijven gefabriceerd op meer dan 130 locaties. Het is dus niet meer aan de orde om ‘de’ vliegtuigbouw naar Nederland te halen, maar om die taken er tussenuit te pikken waar Nederland goed in is, luidt de stelling van VU-hoogleraar Den Butter. En dat zijn de transactiebannen, die het productieproces organiseren en die de transactiekosten tussen al die losse processen zo laag mogelijk moeten hou-

den. Dat zijn niet alleen banen voor hoger opgeleiden. “Het bouwen van schepen zal hier groten-deels verdwijnen. Maar doen ze het goed? De organisatie van de bouw kan wel in Nederland gebeuren.” In de economische wetenschap is het denken over transactiekosten in opkomst, ziet Den Butter. Een aantal van de laatste Nobelprijzen ging naar economen die zich daarmee bezighouden.